

DAUGAVPILS DOME

K. Valdemāra iela 1, Daugavpils, LV-5401, tālr. 65404344, 65404365, fakss 65421941
e-pasts info@daugavpils.lv www.daugavpils.lv

L Ē M U M S

Daugavpilī

2022.gada 30.jūnijā

Nr.415
(prot. Nr.22, 3.§)

Par Daugavpils valstspilsētas pašvaldības domes pieteikumu Satversmes tiesai

2022.gada 16.jūnijā Saeima pieņēma likumu “Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā” (turpmāk- Likums). Valsts prezidents to izsludināja oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” 2022.gada 22.jūnijā. Likums ir stājies spēkā nākamajā dienā pēc tā izsludināšanas – 2022.gada 23.jūnijā.

Atbilstoši Likuma 3. un 4.pantam ir aizliegts eksponēt publiskajā telpā un ir jādemontē “pieminekļus, piemiņas zīmes, piemiņas plāksnes, piemiņas vietas, arhitektoniskus vai mākslinieciskus veidojumus un citus objektus [...], kas izvietoti Latvijas teritorijā kopš 1940.gada un atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- 1) slavina PSRS vai nacistiskās Vācijas okupācijas varu, ar to saistītu notikumu vai personu;
- 2) slavina totalitārismu, vardarbību, militāru agresiju, karu un kara ideoloģiju;
- 3) ietver padomju varas vai nacisma simbolus.”

Likumā ir iekļautas šādas normas:

4.panta otrā daļa: “Citus šā likuma 3.pantā noteiktajiem kritērijiem atbilstošus demontējamos objektus nosaka Ministru kabinets.”;

5.panta otrā daļa: “Šā likuma 4. pantā minēto objektu dokumentēšanu un demontāžu veic tā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgais objekts atrodas.”;

5.panta piektā daļa: “Šā likuma 4.pantā minēto objektu demontāžu pašvaldības īsteno ne vēlāk kā līdz 2022. gada 15. novembrim.”;

8.panta pirmā daļa: “Šā likuma 4.pantā noteikto objektu demontāžu finansē vienādā apmērā no valsts un tās pašvaldības, kuras administratīvajā teritorijā atrodas demontējamais objekts, budžeta līdzekļiem.”

Daugavpils valstspilsētas pašvaldības teritorijā atrodas objekti, kas atbilst Likuma 3.pantā uzskaitītajiem kritērijiem, tādējādi Likums uzliek par pienākumu Daugavpils valstspilsētas pašvaldībai līdz 2022.gada 15.novembrim veikt to objektu demontāžu, kurus noteiks Ministru kabinets, finansējot demontāžu 50% apmērā no pašvaldības līdzekļiem.

Saskaņā ar Likuma anotācijas 6.punktu likumprojekts sagatavots, balstoties uz 2022.gada Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas 13.maija, 18.maija un 24.maija ekspertu darba grupas un 24., 25.maija komisijas sēdēs uzklusīto nozaru ministriju, nevalstisko organizāciju pārstāvju un ekspertu viedokļiem.

Daugavpils valstspilsētas pašvaldībai netika lūgts viedoklis likumprojekta sagatavošanas, apspriešanas un pieņemšanas laikā Saeimā. Finanšu līdzekļi demontāžas veikšanai nav paredzēti Daugavpils valstspilsētas pašvaldības budžetā 2022.gadam.

Likuma 4.panta otrā daļa, 5.panta otrā un piektā daļa, kā arī 8.panta pirmā daļa, pirmsšķietami, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 101. pantam - pašvaldības principam, kas aptver minimālo prasību kopumu attiecībā uz vietējās pašpārvaldes organizāciju demokrātiskā tiesiskā valstī (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008.gada 16.aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-07 8.punktu*). Viens no vispārējiem tiesību principiem, kas izriet no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas- Satversmes 1.panta -, ir labas likumdošanas princips, kas nav ievērots, pieņemot Likumu.

Latvijas Republikai ir saistošs 1985.gada 15.oktobra starptautiskais līgums „Eiropas vietējo pašvaldību harta”. Satversmes 1. un 101.pants ir interpretējams kopsakarā ar šādām Eiropas vietējo pašvaldību hartas normām:

3.panta pirmā daļa: “Vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs.”;

4.panta piektā daļa: “Gadījumos, kad centrālā vai reģionālā vara deleģē savas pilnvaras vietējām varām, tām, cik iespējams, jāļauj šo pilnvaru realizēšanu brīvi pielāgot vietējiem apstākļiem.”;

4.panta sestā daļa: “Plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesā par jautājumiem, kas tieši attiecas uz vietējo varu, ar tām nepieciešams konsultēties, cik iespējams savlaicīgi un atbilstošā veidā.”;

9.panta pirmā un otrā daļa: “(1) Vietējām varām valsts ekonomiskās politikas ietvaros ir tiesības uz pietiekamiem pašu finansu resursiem, ar kuriem tās drīkst brīvi rīkoties savu pilnvaru robežās.

(2) Vietējo varu finansu resursiem ir jābūt proporcionāliem pienākumiem, kas šīm varām ir noteikti konstitūcijā un ar likumu.”

Likuma 4.panta otrā daļa, 5.panta otrā daļa un piektā daļa, kā arī 8.panta pirmā daļa, pirmsšķietami, pārkāpj Satversmes 1. un 101.pantā ietverto pašvaldības principu šādu iemeslu dēļ:

1) Likuma 4. panta otrā daļa un 5.panta otrā un piektā daļu uzdod pašvaldībai īsā termiņā izpildāmu uzdevumu demontēt iepriekšminētos objektus, iejaucoties pašvaldības patstāvībā vietējās varas realizācijā un izslēdzot pašvaldību no lēmuma pieņemšanas par demontējamajiem objektiem, tādējādi neparedzot lēmuma pielāgošanu vietējiem apstākļiem. Šajā aspektā pašvaldības princips ir analizējams kopsakarā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartas 3. panta pirmo daļu un 4.panta piekto daļu;

2) Likuma 4. panta otrajā daļā uzliekot pašvaldībai pienākumu daļēji finansēt minēto objektu demontāžu, tiek pārkāpta pašvaldības finanšu autonomija. Šajā aspektā pašvaldības princips ir analizējams kopsakarā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartas 9.panta pirmo un otro daļu;

3) tiek pārkāpts pašvaldības princips tādā aspektā, ka tas paredz atbilstošu konsultēšanos ar vietējo varu par jautājumiem, kas uz to attiecas, kas izriet no Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta sestās daļas, kā arī tiek pārkāpts labas likumdošanas princips.

Atbilstoši Likuma 5.panta piektajai daļai minēto objektu demontāžu pašvaldības īsteno ne vēlāk kā līdz 2022.gada 15.novembrim. Apstrīdot šo Likuma normu Satversmes tiesā, pašvaldībai vēl aizvien ir pienākums veikt minēto objektu demontāžu. Atbilstoši Satversmes tiesas likumā paredzētajiem lietas ierosināšanas, sagatavošanas, izskatīšanas un sprieduma taisīšanas procesuālajiem termiņiem Satversmes tiesas spriedums nevar tikt pieņemts līdz 2022.gada 15.novembrim. Sprieduma taisīšana par minēto Likuma normu atbilstību Satversmes normām jau pēc attiecīgo objektu demontāžas kļūs bezjēdzīga un nedos iespēju nodrošināt Satversmes tiesas sprieduma izpildi, ja Satversmes tiesa atzīs minētās Likuma normas par neatbilstošām Satversmes 1. un 101.pantam. Tāpēc pieteikumā Satversmes tiesai iekļaujams procesuāls lūgums, kas ļautu lietas izskatīšanas laikā saglabāt pašreizējo situāciju.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 17.panta pirmās daļas 7.punktu, 19.panta pirmo daļu, likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 27.punktu, atklāti balsojot: PAR – 9 (A.Elksniņš, A.Gržibovskis, L.Jankovska, I.Jukšinska, V.Kononovs, M.Lavrenovs, I.Prelatovs, V.Sporāne-Hudojana, A.Vasiļjevs), PRET – nav, ATTURAS – 1 (I.Aleksejevs), **Daugavpils dome nolemj:**

1. Iesniegt Latvijas Republikas Satversmes tiesā Daugavpils valstspilsētas pašvaldības domes pieteikumu par likuma "Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā" 4. panta otrās daļas, 5.panta otrās daļas un piektās daļas un 8.panta pirmās daļas neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam.

2. Par lēmuma izpildi atbildīgs Daugavpils valstspilsētas pašvaldības domes priekšsēdētājs A.Elksniņš.

Domes priekšsēdētājs

(personiskais paraksts)

A. Elksniņš